

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 999.

CHICAGO, ILL., 4. NOVEMBRA (NOVEMBER 4), 1926.

LETO—VOL. XXI.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

“NAMEN POSVEČUJE SREDSTVA”.

Morris Hillquit.

(Sledeči članek priobčujemo, da z njim predočimo mnenje enega največjih in najvplivnejših ameriških socialistov o neiskrenem početju takozvanih komunistov, ki izrabijo vsako stvar v svoje namene, in izrabili so tudi Debsovo smrt. Članek se nanaša na tekmo za aranžiranje shoda v spomin Debsu v New Yorku.)

Komunisti so javno proslavili Debsov spomin. Pod imenom International Labor Aid so imeli spominski shod v New Yorku, na katerem so nastopili razun par izjem samo komunistični govorniki. Shod je bil popolnoma komunistična priredba.

Eugene V. Debs je bil član socialistične stranke od dneva njene ustanovitve do konca svojega življenja. Bil je njen član vse dneve in je čutil kot njen član vedno in povsod. Člansko knjižico ni smatral za golo formalnost. Včlanjenje v stranko je bilo zanj vitalnega pomena. Vse njegovo življenje in delo je bilo zvezano s socialistično stranko. V času svoje smrti je bil predsednik njene eksekutive in urednik njenega oficialnega glasila.

Vzlic temu si socialistična stranka ne lasti monopol nad njegovim spominom. V tolažbo je nam, ko vemo, da dele našo tugo trume delavcev celo izven socialistične stranke. Če bi ameriški komunisti mislili pošteno proslaviti spomin velikega sodruga, ki se je poslovil od nas, ako bi za hip prestali z ljuto politično kontroverzo v senci Smrti, te največje pomirjevalke človeških sporov, in bi se spominjali samo veličine največjega ameriškega človekoljuba in iskrenega revolucionarja, tedaj bi jim bili mi socialisti hvaležni na izražanju simpatičnih čustev.

A izgleda pa, da so komunisti nedostopni za človeška čustva in nesposobni za odkrito akcijo.

Njihova spominska slavnost je bila hlinjena, kakor njihovi manevri za “enotno fronto”. Planirali so jo edino s strankarskih motivov proti socialistični stranki.

Bila je piratski poskus kapitalizirati tugo delavskega ljudstva, onečaščenje spomina pokojnika.

Vršila se je v Carnegie Hall. Prvotno jo je mislila organizirati Workers' (Communist) Party kot taka, in za prostor si je izbrala Madison Square Garden, ki je največja dvorana v New Yorku. Naznanilo zanjo je dala dan po Debsovi smrti.

Ko so s tako naglico planirali svojo demonstracijo v tako velikem obsegu, so se komunisti dobro zavedali, da bo socialistična stranka mesta New York priredila dostojno spominsko manifestacijo, ki bi bila vredna velikega pokojnika, in vredna delavskega razreda. Vedeli so to, in ker so to vedeli, so hiteli z aranžiranjem svoje demonstracije, da bi prehiteli socialistično stranko in ji pokvarili njen namen. Najeli so Madison Square Garden pod imenom Workers' Party za najbližji datum, do katerega bi se tak shod moglo uspešno aranžirati.

Hoteli so prehiteti socialistično spominsko demonstracijo in potegniti njen planirani javni tribut na vulgarno stopnjo tekme za prvenstvo med Debsovo stranko in krdelom kramarskih, brezvestnih protivnikov. Bilo je, kakor da hoče folpa tujcev udreti v hišo žalosti z namenom vzeti truplo od tuge prežeti družini.

Karakteristični komunistični namen je preprečila socialistična stranka, in Jewish Daily Forward ji je največ pripomogel, da je mogla dvorano Madison Square Garden rešiti iz komunističnih krempljev. V nji se je vršila socialistična spominska svečanost, in 15.000 ljudi jo je napolnilo, četudi je bila organizirana v naglici. Bila je vredna svojega namena, vredna stranke, kateri je načeljeval Debs.

Komunisti so se maščevali z razdajanjem letakov pred dvorano, v katerih so napadali Debsovo stranko in njegove sodruge, na svojem “spominskem” shodu pa so bruhali na socialistično stranko svoj običajni ogenj in žveplo.

V namenu da opravičijo svoj moralni vandalizem, je Workers Party podala izjavo, v kateri pravi, da je bil Eugene Debs v socialistični stranki vedno “kakor na trnju”, in da je v svojem srcu spadal med “revolucionarne delavce”.

kar bi pomenilo, da je po svojem mišljenju in prepričanju pripadal komunistom.

Ne samo enkrat je Debs odločno odklonil ta znak, s katerim so hoteli ponižati njegovo politično inteligenco in moralni pogum.

Med velikim demokratom in pristaši komedijantske diktature ni bilo prijateljskih vezi. Debs je bil pošten, pogumen borec. Njegovi izreki so bili jasni in niso iskali ovinkov. Šli so naravnost do smotra. Bil je odkrit tudi z nasprotniki. Otročjih konspiracij in strahopetnih izbegavanj, ki so svojstvo ameriških komunistov, ni odobral, pač pa jih obsojal. Njegova poštena natura in čut odkrite pravičnosti je revoltiral proti njihovim zločestim metodam in njihovi politični nemoralnosti.

Eugene V. Debs ni bil komunističnemu gibanju nič bližji kot je severni tečaj južnemu tečaju, in komunisti to dobro vedo.

Ne bi se drznili lastiti si ga za svojega, ako bi mogel odgovarjati. Toda Debs je mrtev, zato je naloga drugih, da se potrudijo zavračati trditve brezvestnežev, katere je znal Debs tako karakteristično zaznamovati in jih razgaljati. Toda Debs je na žalost mrtev, in dolžnost drugih je, da varujejo njegov spomin pred omadeževalci in varujejo čistočo in odkrito poštenost njegovega dela za socializem.

Zmaga socialistične stranke na Švedskem.

Izmed socialističnih strank v Evropi ima skozi prešlih deset let švedska relativno najmirnejši razvoj. To je, v njenem napredovanju jo ne spremljajo persekucije in boji v delavskem gibanju v toliko meri, kot v mnogih drugih deželah.

Pri zadnjih provincionalnih in municipalnih volitvah je švedska socialna demokracija napredovala za 76 novih mandatov. Vse buržvazne stranke so iznenadene, ker se boje za svojo moč v parlamentu, ki pride že pri prihodnjih volitvah v resno opasnost.

Socialistični glasovi so pri teh volitvah narasli za 33%, število glasov, ki so jih prejele reakcionarne stranke, pa je 10% nižje od onega ki so ga dobile pri prejšnjih volitvah. Liberalna stranka je prišla iz volilne bitke skoro brez glasov, komunistična pa je izgubila 50% pristašev. Manjše opozicijske stranke, kot so agrarna, svobodomiselnost in reformatorska, so v teh volitvah približno ohranile svoje prejšnje mandate.

Socialistična stranka je dobila popolno kontrolo v 16 večjih švedskih mestih. Te volitve so važne tudi radi tega, ker odločujejo pri kandidaturah v švedski senat. Člani švedske višje zbornice niso izvoljeni direktno, ampak jih izvolijo provincionalni sveti. Vsako volilno leto

poteče termi le gotovemu številu senatorjev, ker si je hotela švedska buržvazija na ta način zavarovati kontrolo nad senatom. Socialistične zmage v provincinah ji bodo polagoma odvzele tudi to trdnjavo.

Socialistična stranka je izmed posameznih najjačja stranka na Švedskem.

Angleški premogarji nadaljujejo z borbo.

Že sedmi mesec se bore angleški premogarji v eni najljutejših stavk, kar jih pozna zgodovina angleškega delavskega gibanja. Zima je na pragu, beda je v gostih v stanovanju vsakega stavkajočega premogarja v Angliji, otroci prosijo kruha, in stavka se nadaljuje brez vidika na odločitev.

En milijon delavcev v premogokopni industriji je v boju proti kompanijam, ki lastujejo rove. Gospodarji so trdosrčni, in hočejo, da se jim delavstvo uda, da sprejme njihove pogoje, ki so pred vsem podaljšanje delavnika in znižanje plače.

Generalna stavka, ki je sledila stavki premogarjev, je imela namen izsiliti poravnavo. Vlada se je pričela pripravljati na civilno vojno, in delavstvu ni preostajalo drugega kakor podati se v tak neenak boj, ali pa odpozvati stavko in se poslužiti drugih potov, da prisili kompanije na sporazum.

Še danes ga ni, dasi je pritiskalo na odgovorne faktorje časopisje, cerkev in tudi nekateri konservativni politiki. Delavska stranka je storila vse kolikor je mogla ali kompanije hočejo boj do poraza ali zmage, in tako se boj nadaljuje.

One vedno odgovarjajo, da angleška premogokopna industrija v sedanjem ekonomskem položaju ne more obratovati, ako se ne znižajo obratni stroški. Znižajo pa naj se po njenem mnenju na račun delavskih plač.

Unija premogarjev in angleška delavska stranka predlagati rekonstrukcijo premogovne industrije, ali konservativni lastniki se branijo moderniziranja. Vlada sama spoznava, da zanj ni druge rešitve kakor rekonstrukcija obrata in centralizacija. Lastniki pa vidijo samo rudarje, katerim je treba podaljšati delavnik in jim znižati plače.

Ako bi stavkarji dobivali zadostno podporo, bi situacija v družinah premogarjev ne bila tako kritična. Tako pa je težkoča, ker podpora komaj zadostuje za najskromnejšo prehrano. Izmed zunanjih dežel je poslalo največ gnotne podpore rusko delavstvo. Prispevke v pomoč angleškemu premogarjem zbira delavstvo raznih dežel, kajti njihov boj je boj svetovnega proletariata proti skupnemu neprijatelju.

LITERARNI "FREE-LUNCH COUNTER".

IVAN MOLEK.

(Konec.)

Navsezadnje me ne briga prosto prigrizanje ameriških slovenskih bizniških listov. Ravno tako me ne briga jeza podlistkarjev pri ljubljanskih listih, ki so prizadeti. V veliki meri je njihovo blago navadna literarna "trash", ki ni vredna ponatisa. Ako pa mislijo gospodje podlistkarji v stari domovini, da se jim s ponatisi godi velika krivica, naj pošljejo račun ameriškim listom. Račun najbrž ne bo izplačan, toda moralen dolg le ostane.

Več pravice protestirati pa imajo pisatelji knjig in povesti v literarnih revijah. Ne morda radi tega, da ponatiskovanje škoduje ameriške-mu trgu. Ako mislijo, da bodo ameriški Slovenci pokupili več knjig, če jih prej nečitajo ponatisnjenih, se motijo. Književni trg v slovenski Ameriki je zelo majhen. Žal, da je tako. Povprečen naseljenec se je še nekako navadil na časopis, da ne more biti brez njega — vključivši one, ki "free-lunchajo" — toda onih, ki redno kupujejo knjige, je zelo majhen odstotek. Redne publikacije, kot so koledarji, že gredo, ne pa navadne povesti. Kriza slovenske knjige ne bo rešena v Združenih državah; če je ne reši stara domovina, kjer živi naše ljudstvo kompaktno in kjer masa ne zna drugega jezika, je slovenska knjiga doigrala. Protest je na mestu radi tega, da tukajšnji ponatiskovalci vsaj spoznajo, kako nelepo, da ne rečem nepošteno, je, ker si prisvajajo gradivo, ne da bi vprašali avtorja ali izdajatelja za dovoljenje.

Kar me predvsem najbolj zanima, je to, koliko greha odpade na naše delavske, socialistične liste v Ameriki. Brez greha niso niti naši listi, le priznajmo! Zakaj bi ne mogli biti brez tega greha? Pravzaprav ga ni lista, ki ne bi večasi "prigriznil" na tuj račun. Mislim politične, novičarske liste. Revija, ki zasluži to ime, mora imeti le izvirno blago in izbrane prevode. Ampak to ni naša stvar. Naj se ima buržoazni in kapitalistični tisk kakor hoče med seboj, naj hodijo drug h drugemu v vas na "prigrizek" kolikor hočejo, nas to ne briga. Buržoazen list se ne more pritožiti, da mu socialisti jemljejo politične članke ali literarne prispevke s protidelavskimi tendencami. Ne marajo istih niti proti plačilu!

"Proletarec" je bore malo ponatisnil v vsej dvajsetletni dobi svojega obstanka. Kar je ponatisnil, je vzel iz sebi sorodnih socialističnih listov, ki so izhajali v stari domovini in ki se niso nikdar pritoževali zaradi tega. Saj so tudi oni jemali iz "Proletarca". Bila je torej — in je še — zadovoljiva, solidarnostna zamenjava.

Zadnja leta ima "Proletarec" — kar lahko vsakdo opazi — stalne sotrudnike v stari domovini, ki prispevajo povesti, črtice in pesmi. Ti sotrudniki so, kolikor mi je znano, honorirani; morda niso bogvekako sijajno, toda zastonj ne pišejo. Vsi "Proletarčevi" uredniki so sovražili ponatiskovanje večjih del brez dovoljenja. Najdoslednejši je bil Etbin Kristan. Spominjam se, da sem mu enkrat — ko je tožil, da mu gre trda za gradivo — svetoval, naj ponatisne kakšno Cankarjevo povest. "Nikakor ne, dokler so Cankarjeve knjige na trgu," mi je odgovoril. Izjemo je naredil prvo leto vojne, ko je pokojna avstrijska vlada prepovedala knjigo "Gospodin Franjo". Takrat je rekel: "To povest pa zdaj nalašč ponatisnem!"

"Prosveta" ima več greha, dasi je objavila mnogo izvirnih stvari in avtorje tudi nagradila (čeprav večasi "od klaftre"!). Dnevnik več požre, zato je "prost prigrizek" toliko večji. To se sicer čudno sliši od mene, ki sem član "Prosvetinega" uredniškega štaba — pa čemu bi tajil, kar je res. Nespametno bi bilo tudi tajiti, da to ni prav. Toda v tem slučaju ni krivda na uredništvu. Jednota, ki izdaja dnevnik za izobrazbo svojih članov, bi morala biti manj skopa. Javnost ne bi v tem momentu nič profitirala, če bi omenil "in verbatim" godrnjanje v uredništvu "Prosvete" in besede, ki se večkrat izmenjajo med uredniki ter onimi, ki imajo mošnjo v rokah, ravno radi tega vprašanja. Od organizacije, kot je S. N.P.J., ki lahko izdaja dnevnik, se prav lahko zahteva, da ima v svojem listu izvirno leposlovno gradivo ali vsaj dobre prevode. Literarskih delavcev je dovolj, ki bodo delali — samo plačati jih je treba. Kadar pa pride kakšna stvar, ki bi bila dobra za ponatis, tedaj se spodobi in je gentlemansko, pisati pismo avtorju ali izdajatelju in ga vprašati za dovoljenje. To sem zapisal brez vsake osebne pike in z enim samim namenom: koristiti dnevniku, kateremu želim najboljši napredek.

Ako še omenim, da "Mladinski list", ki tudi spada v naš delavski tisk, ima stalne sotrudnike v slovenščini in angleščini ter je reduciral "free-lunch" na minimum, sem izpovedal vse o naših listih, s katerimi sem v neposrednih stikih.

Dobro je, da ropočejo v starem kraju, dasi smo mi najmanj prizadeti. Dobro pa je tudi, da začnemo misliti na reformo, tako da bomo čim prej stoodstotno neprizadeti. Vrzimo "free-lunch counter" med staro šaro!

Dividende premogarjev.

Zadnji teden je prišel na vrsto Nanticoke pri Wilkes-Barre, Pa. Obiskala ga je eksplozija v premogovniku. Deset mrtvih. Običajni prizori, in vse drugo ravno tako kakor povsod, kjer se ubija premogarje na debelo.

Hinavski svet, ki napada žive in slavi mrtve.

Dokler je Debs živel, ga je blatilo vse buržvazno časopisje, vključivši tisti slovenski listi, ki so vedno napredaj gospodarjem. Ko je Debs umrl, so kar naenkrat pronašli, da je bil poštenjak, da je bil prepričan socialist in da je veroval v nauke, katere je širil. Pronašli so, da je ljubil tudi svoje nasprotnike, da je bil človek, "a great humanitarian", "great American", "the Socialist leader of the nation", "one of the most remarkable Americans of his time", itd. Kako vse drugače se glasi to od onega, kar so pisali o njemu, dokler je živel!

"The Terre Haute Tribune", kapitalistični dnevnik, prerokuje, da pride čas, ko bo ljudstvo postavljalo Debsu spomenike, in to prerokovanje se bo uresničilo.

Enako prijazna mnenja o Debsu so priobčili tudi slovenski listi. Nekateri so ga na eni strani častili in mu peli slavo, na drugih pa so oglašali v člankih in drugače kandidate kapitalističnih strank in s tem podpirali korupcijo, proti kateri se je Debs boril vse svoje življenje.

Clevelandski dnevnik "Plain Dealer", ki je socialističnemu gibanju sovražen, je pisal med drugim o Debsu:

"Pol stoletja se je bojeval, a pustil ni nobenega sovražnika za seboj."

Čemu so ga sovražili v življenju, ako so vedeli, da se bori za poštenje in v dobrobit svojega brata človeka?

To so odsevi hinavske družbe, ki je kriva za vse gorje na svetu. Velikan Debs je velik brez da bi ga ona slavila, ona pa s tem postaja še manjša, še bolj samo sebe obsojajoča.

Atentati na Mussolinija služijo fašizmu.

Komiki, ki so ali slaboumni, ali pa najeti za atentatorje na Mussolinija, so mu napravili že mnogo nepotrebne reklame. Dne 31. oktobra je bil zopet narejen poskusni atentat na Mussolinija, ko se je nahajal na velikih patriotičnih slavnostih v Bologni. Napadalec je streljal in prestrelil fašističnemu poglavarju rob suknje. Razjarnjena množica je planila nanj, ga bila s pestmi, mu stopala s čevlji po vratu in glavi, ga zabadala z nožem, in ga potem vlačila po ulicah. Mussolini se je zmagoslavno odpeljal v Rim, od kjer je naznanil, da se mu ne more ničesar zgoditi, dokler ne izvrši svoje misije. Misija je, da napravi Italijo veliko, močno in spoštovano od vsega sveta.

Tajnik fašistične stranke je takoj po atentatu sporočil, da je enega krivca že zadela "pra-

vična kazen", in tudi drugi ji ne uidejo. To je bil migljaj za progone, ki so se pričeli proti opozicionalcem po vsi Italiji.

Atentatorji, ki mislijo da bodo s svojimi cirkuškimi napadi ugonobili Mussolinija, v resnici ugonobe samo sebe in vlivajo olje na ogenj fašistične furije proti fašistični opoziciji.

Evangelistinja McPherson in njen "pomen".

Že celo poletje, in sedaj gre že na zimo, se ameriško časopisje peča z "evangelistinjo" Aimee Sample McPherson. Svoj tempel ima v Los Angelesu, in v njemu celo drhal oboževalcev.

Prošlo poletje je nenadoma izginila, in oblastim je bilo sporočeno, da je ugrabljena in da so jo odvedli preko meje v Mehiko. Nekega dne, čez kakih šest tednov ali podobno, pa se je povrnila. Sporočila je, da so jo odvedli mehiški tolovaji, katerim je potem ubežala in prišla peš po prerijah na ameriško stran. A storili ji niso ničesar, in ker so tudi v Los Angelesu lačni "škandalov", so pričeli "brskati" in zasumili, da je bila pobožna evangelistinja s svojim radio-operatorjem v neki obrežni koči in imela "good time". In od tedaj se to pere in pere na prvih, drugih in petnajstih straneh ameriških listov.

Kakšen pomen ima vse to za ameriško ljudstvo?

Vragvedi, ampak "ljudstvo take stvari rado čita", in listi mu dajejo to "kar ono hoče".

"Radnik" in Don Niko Gršković.

"Radnik" z dne 30. oktobra "odgovarja" v tri kolone obsegajočem članku na članek "Traže se rudokopači", kateri je bil priobčen v zadnji številki "Proletarca". V "odgovoru" zelo nespretno brani Don Niko Gršković, glavnega voditelja "naprednog" bloka, in s tem je pokazal vso žalostno moralno skrahiranost pokreta, ki bi imel biti delavski, a je v resnici pokret oportunistov ala Don Niko.

Glavno glasilo voditelja "naprednog" bloka, za katerega se dan za dnem ogreva "Radnik", sme priobčati skebske oglase in služiti kompanijam, kakor je Anaconda Copper Mining Co. To mu je dovoljeno, ker ima za vsak greh takoj Ziničevo odvezo.

Klaverno brozgo zaključuje z običajnimi psovkami, da se naj pogledamo v ogledalo, "pa čemo vidjeti ne samo prave saveznike skebova, nego i same skebove".

Od zaveznikov Palmerjevega špijona in plačanega Pašičevega propagandista sploh ni pričakovati dostojnejšega "tona". Tat, kadar beži, rad vpije: "Držite tata!" zato da mimoidoči mislijo, da hoče vloviti tata, in tako se mnogokrat reši nevarnosti. Ziničevci se je ne bodo rešili, kajti ljudje jih spoznavajo po družbi, s katero občujejo. Svaka sila do vremena.

“Delavska Slovenija” njen začetek in konec.

Frank Novak, bivši urednik “D. S.”

(Nadaljevanje.)

GOSPODARSTVO PRI “DELAVSKI SLOVENIJI”.

Tisti čas so se nahajali na vodstvu jugoslov. sekcije takratne, še ne kompaktno organizirane komunistične, kasneje Delavske stranke Amerike (Workers Party), povečini osebe, ki so posedovale prilično mero tolerantnosti, ki so poznale ameriške razmere in iste vsaj deloma tudi upoštevale. Povečini so bile to osebe z resnimi nameni toda preveliko mero idealizma. Mnogi izmed njih so upoštevali razmere take, kakršne so si želeli da bi bile in ne take kakršne so se jim predstavljale. Izvzemši takratna urednika Radnika, Cvetkova in Kotuzovića, so imeli vsi veliko mero lepih idealov, toda zelo malo gospodarskih sposobnosti. S tem nočem trditi, da so napravili napako z nakupom Slovenije, ampak da so delali napako pri vodstvu iste.

Vodilnim osebam sem takoj izpočetka izjavil, da moramo predvsem upoštevati duševno kakovost ogromne večine naročnikov in čitateljev lista, kateri so bili povečini politično nezreli, navajeni na klepetavo vsebino lista pod prvotnim vodstvom, brez vsakega globokejšega razumevanja in zmožnosti za razmišljanje. Priporočal sem jim, da se vodi list primerno njih političnemu detinstvu, da se jih smatra kot politične abecednike in naj se jih torazmerno vodi ter prireja tudi čtivo lista. Naročniki lista v Milwaukee, kateri so tvorili večino, so bili deloma politično zreli, toda privrženci taktike socialistične stranke, oziroma Druge internacionale. Takrat še niso bili odločno nasprotni komunistični taktiki — ker to se je pri njih še le kasneje doseglo — toda trdno prepričani in nedostopni za radikalne ideje, v kolikor se tiče Amerike in njenih razmer.

Izpočetka, dokler so se nahajale prej omenjene osebe na vodstvu sekcije, se je to upoštevalo in bilo mi je dovoljeno, posluževati se zmerne taktike pri vodstvu lista, toda kmalu je zavel drugačen veter, kar bo razvidno iz naslednjih opisov.

Finančno stanje lista, ki se je sedaj imenoval Delavska Slovenija je bilo izpočetka zadovoljivo, poleg tega pa se nam je nudila lepa prilika istega postaviti na dobičkanosno podlago. Izpočetka so se vodilne osebe zanašale na slovensko javnost in pričakovale, da se nam bo takoj pridružila vsa “nezadovoljna armada” prejšnje, močne slovenske, oziroma Jugoslovanske sekcije soc. stranke, kar bi seveda pomenilo silno ojačanje lista. Zaraditega se ni upoštevalo mojih nasvetov, da se vržemo na pridobivanje oglasov, ki so se nam takorekoč nudili na vseh straneh. Pričakovanje, da se bo slovensko delavstvo v Ameriki kar trumoma selilo v naš tabor, se ni uresničilo. Dotični, ki so bili “razočarani”, so ostali “razočarani”, drugi, toraj najboljše, pa so ostali trdni pri svojem prepričanju in so deloma aktivni, deloma pa neaktivni čakali na “boljše” čase, brezbrizni napram bližajoči se “svetovni revoluciji”.

S pomočjo dveh podpornih organizacij, katere člani so tvorili deloma stalne naročnike, deloma pa prejemale list samo enkrat na mesec kot uradno glasilo, je list obstajal brez deficita. K temu je pripomoglo dejstvo, ker sta prvi in drugi upravnik J. in kasneje M.

opravljala svoje delo za 15. dolarjev tedenske plače, seveda na ta način, da sem kot urednik imel v oskrbi tudi del upravniškega posla, kot naprimer prestavljanje in urejevanje oglasov, del kolekcije, odgovorjanja na slovenska pisma in istotako pridobivanje oglasov med slovenskimi trgovci.

Zavedajoč se, da se mora delovanje lista razširiti in da je to mogoče predvsem potom stalnega potovalnega agitatorja na zunaj, ter s pridobivanjem tudi tujih oglasov, sem predlagal upravnemu odboru lista, da naj skuša dobiti primerno osebo iz starega kraja kot urednika, medtem ko bi sam prevzel službo upravnika in posvetil svoje moči gospodarski strani lista. Prva dva upravnika sta bila prevelika idealista. To bolezen sem imel sicer tudi sam, toda k sreči ne v tako pretirani meri. Kakor vsi takratni komunisti, ki so stali v prvih vrstah, sta tudi upravnika sanjala o skorajšnjem preobratu, o bližajoči se svetovni revoluciji in smatrala kot nekaj samoumevnega, da se nam bo pridružila ogromna večina zavednega slovenskega proletariata v Ameriki in to je pomenilo, da nista imela nikakih gospodarskih zmožnosti, ki so vendar pod danimi razmerami za vsak časopis neobhodno potrebne.

NOVO VODSTVO.

V tem času sta morala odstopiti prejšnja urednika Radnika in iz Chicaga je pričel pihati drugačen veter. Predvsem sem dobil nalogo prevajati komunistične brošure, kar je pomenilo težko breme za list, iz katerega dohodkov se je moralo pokrivati stroške za tiskanje in razposiljanje istih. Obenem se je pričelo delovati na to, oziroma so se storili primerni koraki, da se dobi iz starega kraja novega urednika. Ker se me ni smatralo za stoprocentnega komunisto, nisem imel nikdar globokejšega vpogleda v delovanje vodstva sekcije, oziroma nisem nikdar vedel kaj se je godilo “inside”.

Do tega časa, toraj spomladi leta 1923 se je izdalo že tri brošure, katerih stroški so znašali okrog 500 dol. List je bil takrat že v dolgu in tiskarna, katere solastnik sem bil, je imela vknjiženega okrog 1000 dolga, stalno. Ker sva bila s takratnim lastnikom zadolžena na drugi strani, je bilo najino stališče silno težavno. Iz dobička, ki so ga prinesle druge tiskovine sva morala pokrivati stroške pri Del. Sloveniji ter dovoljavati kredit. Gospodarski položaj se je slabšal in pod morečimi materijelnimi skrbmi je bilo uredniško delo zame huda duševna muka, posebno še, ker sem moral stalno prevajati iz angleškega in nemškega jezika, ne samo brošure, temveč kupe pisem od vodstva stranke iz angleščine, od vodstva sekcije iz hrvaščine in od “Internationale Presse Korrespondenze”, številne članke iz nemškega jezika.

Meseca junija so pričeli prihajati iz raznih delov Nemčije, predvsem nekaj časa iz Berlina, članki, katere je pisal neki Bartulovič, o katerem sem končno (po strani) zvedel, da je bodoči urednik “D.S.” ter da je na potu v Ameriko. Kako sem bil vesel tega “urednika” si je lahko misliti ako omenim, da sem spoznal takoj iz prvega članka, da mu je slovenska slovnica španska vas. Kdo je ta Bartulovič, nisem mogel zvedeti; takrat se je že delovalo nekje pod zemljo in na merodajnem mestu so igrali vedno “pod mizo”.

BARTULOVIČ.

Meseca avgusta leta 1923 je dospel na uredništvo novi mesija, bodoči voditelj slovenskega, oziroma jugoslovanskega proletariata v Ameriki, Ernst Bartulq-

vič, kateri se je blagovilil iz mení neznanih uzrokov (mogoče sem bil taka znana zverina), poslužiti moje- ga imena, s pridevkom Charles, toraj, Frank Chas. Novak. Vtis, ki ga je napravil name je bil nadvse neugoden, in vedel sem takoj, da pomeni njegov prihod — boj. Spoznal sem takoj, da ima veliko mero starokraj- skih manir, katerih se bo moral odvaditi, ali pa se bo ob njih pošteno spodtaknil. Kake vrste komunist je, sem spoznal že po kratkem razgovoru, ko mi je ves "entrustet" rekel dobesedno:

"Jaz nisem prišel v Ameriko kot kučni agitator, temveč kot organizator; jaz ne bom hodil s kovčkom od hiše do hiše."

To je izjavil, ko sem omenil, da je potovalnemu organizatorju mogoče pridobiti veliko število naroč- nikov za list. Tisti čas se je namreč že govorilo, da ostanem še nekaj časa urednik, ker je novi Novak do- ločen začasno za organizatorja, da predvsem organizira klube in razširi komunistične ideje.

Za enkrat je Bartulovič prevzel upravništvo, kar je pomenilo zame novo breme, ker on ni razumil an- gleškega jezika. Od tistega časa naprej sem moral podvojiti svoje delo in opravljati tri četrtine uprav- niškega dela, toraj vse, razen knjigovodstva in malega dela z adresarjem. Tisti čas je pričela delovati tudi že Delavska stranka (Workers Party) s polno paro. Kupi pisem z različnimi odredbami, povelji in navodili so mi prihajala dan na dan v roke. Vsaki teden sem imel težko delo, da najdem iz tega kar je najnujnejše in priobčim v listu. Nič več ni pomagalo moje svarje- nje, da naši čitatelji lista nemorejo prebaviti te vsebine, da ni mogoče otrok vzgajati v prvem razredu s po- močjo darwinovih spisov, temveč, da se mora rabiti pri njih abecedo ter tako položiti temelje za kasnejše razumevanje. Polagoma se mi je prepovedalo priob- čevati povesti, pa magari so bile iste izpod peresa ka- kega Gorkija ali Zolla — vse to je pomenilo razširja- nje buržoazne ideologije. Pri komunistih je veljalo na- čelo, da ne sme delavec ničesar čitati izven markso- vih in Leninovih spisov, izvzemši kvečjemu one, takrat priznanih komunističnih voditeljev — celo Bebel je padel v nemilost — da ne govorim o drugih.

Bartulovič mi je predvsem naznanil, da sem ne- sposoben za organizatorja, ter da bo on pridobil slo- venski proletariat v Milwaukee. V par tednih pa se je izigral pri "socialpatrijotih" pa tudi pri lastnih pri- vržencih, ker hrvatski komunisti so nastopili proti njemu skoro kot en mož.

Ker ni bilo na upravništvu dela, je "posvetil" svo- je moči "zunanjemu" delu. Kretal se je okrog sodru- gov in kazal svoje znanje, ter si s tem izpodkopal končno zadnji ostanek vpliva na iste. Ker se je gospo- darski položaj lista slabšal od dne do dne, je morala sekcija priskočiti na pomoč. Nekega dne smo stali pred propadom, ker tiskarna ni pri najboljši volji mogla dovoliti še nadaljni kredit — dolg je takrat zna- šal že 1500 dolarjev. Na seji upravnega odbora sem predvsem zahteval, da se odpravi upravnik kot stal- nega nameščenca, ker lahko opravi svoje delo v eni, k večjemu v dveh urah, vsaki dan. Moj načrt in pred- log je bil, da se imenuje upravnik, kateri bo prišel vsaki večer na uredništvo in tam prejel v roke denar, ter istega, kakor tudi morebitne stroške vbeležil v knjigo. Predložil sem nadalje načrt za moderno knji- govodstvo, ker staro je bilo popolnoma nepregledno in nezadostno. Potom takega knjigovodstva bi bila na- tančna kontrola računov dosežena in delo upravnik

popolnoma enostavno, toda načrt je bil kasneje po sekcijemskemu odboru zavržen, oziroma, bilo je sklenje- no, da se ga ne vpošteva. Nadaljni načrt, da se dobi oglaševalnega agenta je bil sprejet in komaj je isti pričel delovati, so se dohodki lista dvignili na 30 od- stotkov. Toda obenem je bilo dano povelje, da se tiska brošuro "Diktatura proletariata in renegat Kautski", katero je spisal Lenin. Brošura mi je bila dana na razpolago v angleškem jeziku in prevajanje je pome- nilo za mene neizmerno težko delo. Kdor je že čital Leninove spise ve, da obsegajo njegovi stavki deloma tudi po 11 vrst, ter da je njih vsebino silno težko v vslej globočini razumeti. Prevajanje, pri pomanjkanju ča- sa je bilo delo, kakoršnega ne želim niti svojemu naj- večjemu sovražniku. Imel sem namreč tudi nalogo in te sem se itak sam zavedal, da prevedem in uredim vsebino težko razumljive brošure, kolikor mogoče ra- zumljivo za ljudstvo, upoštevajoč politično nezrelost in duševno plitkost večine istega. Poleg tega ogrom- nega dela sem imel nalogo sestaviti in deloma spisati koledar in vse to brez kake izdatne tuje pomoči, ker tiste redke prispevke sem moral istotako predelati. Toraj, nadaljevala se je stara pesem. Upravnik z de- lom, katerega je lahko izvršil v dveh urah vsaki dan, je imel svoje dobre čase in je lahko paradiral na sho- dih in sejah s svojim stoprocentnim prepričanjem ter vlekkel mirno, kot nekaj samoumevnega 35 dol. teden- ske plače, sam pa sem se mučil z neznošnim breme- nom dela in dosegel, da se me je povsod gledalo po strani kot mlačneža, ki dela samo zaradi plače. Ker sem na vsaki seji, ki so bile neskončne, lepo zaspal, je bil moj ugled popolnoma pod ničlo. Junak dneva je bil — vsaj za prve tedne — Bartulovič.

(Dalje prihodnjič.)

Volilni rezultat: zmaga kapi- talističnih interesov.

Ameriško ljudstvo je tudi pri teh volitvah ohranilo svoj običaj ter poverilo z malimi izje- mami vsa mesta zastopnikom kapitalizma. Prav nič razlike ni, ali je izvoljen demokrat ali repu- blikanec, oba morata služiti interesom ameri- škega kapitalizma. Kandidati obojih dobivajo gmotno in "moralno" podporo večinoma od enih in istih kapitalistov, in zato zmagajo kapitali- stični interesi, neglede ali je zmagala tu ali tam demokratska ali republikanska stranka.

Več slike o prošlih volitvah priobčimo v pri- hodnji številki.

Pomirjenje duhov v sovjetski Rusiji.

Prepirajoče sa frakcije v ruski komunistični stranki so se pomirile — ali pravilnejše, pora- žene so se brezpogojno podale. Tak je sistem da- našnje politike v sovjetski uniji, in bo obstal, opozicija pa ne bo strta, kajti mesto zlomljene se bo pojavila nova opozicija, kar je dobro za Rusijo in za komunistično stranko v Rusiji.

Vojna proti "socialistični diktaturi" v S. N. P. J.

"Progresivni" blok, katerega edini ostanek je sedaj Ernest Bartulovič, urednik pokojne "D. S.", je izdal proglas na članstvo SNPJ., v katerem ga poziva v vojno proti socialistični tiraniji v SNPJ.

Okrožnico je v imenu "progresivnega" bloka "skupaj zložil" Bartulovič, in v nji slovesno in neslovesno oznanja, da se bliža za demokracijo v SNPJ. sodnji dan, ako jo ne reši progresivni blok vsaj pred dvanajsto uro. Kajti potem bi bilo prepozno, zavornice neba se bi odprle, oblaki se bi zgostili, in na Lawndalski ulici bi nastalo novo Vrbsko jezero.

Dva člana sta izključena iz SNPJ. Nista prva in ne zadnja. Ni je organizacije, ki ne bi izključevala članov, kadar prelomijo njena načela ali kršijo pravila v toliki meri, da je izključenje edina logična kazen.

Nobena jugoslovanska organizacija v Ameriki ni proporcionalno izključila toliko članov kakor tista, katera je ustanovila "progresivni" blok. Jugoslavenski Prosvjetni Savez sestoji skoro iz samih izključenih članov, ki so bili pred izobčenjem ravno tako navdušeni komunisti, kakor sta danes Bartulovič in Zinič.

SNPJ. je edina jugoslovanska podporna organizacija, in najbrž edina večja ameriška podporna organizacija, ki dovoljuje vsakemu izključenemu članu apelirati za končno rzsodbo na splošno glasovanje, ali pa na konvencijo.

Član, ki ga izključi društvo in potem izključitev potrdi gl. porotni odbor, ima pravico vložiti proti rzsodbi priziv, ki ga reši članstvo s splošnim glasovanjem. Jednota tiska glasovnice na svoje stroške, na katerih so objavljeni argumenti tožiteljev ali tožitelja in izključenega člana, ter potek porotne obravnave. Glasovnico dobi vsak član. Ista vsebina kot je na glasovnici mora biti pred glasovanjem priobčena v glasilu. Ako se vpošteva vse delo, prostor v listu, tiskovine in izguba časa v uradu in v društvih, stane vsak tak slučaj, ki gre na splošno glasovanje, nad tisoč dolarjev in lahko tudi več.

Kje je organizacija, ki bi imela tako demokratično določbo? Recimo, da je izobčeni član poneveril društven denar, ali da je izvršil kak drug po jednotlivih pravih kazniv zločin, on ima vseeno pravico apelirati na referendum in povzročiti jednoti, kateri škoduje, še tisoč dolarjev škode.

Ali ima Ernest Bartulovič potemtakem sploh kaj pravice v imenu "progresivnega bloka SNPJ." razpošiljati na društva cirkularje in v njih zatrjevati, da "socialistična stranka tlači pravice članov" in druge podobne bedastoče?

Kdo pa je uvedel demokracijo v SNPJ.? Kdo je predlagal točko, na podlagi katere smejo izobčeni člani apelirati za končni odlok na splošno glasovanje, neglede kako veliki so njihovi prestopki?

Ako bi naši sodrugi v SNPJ., ki so imeli opravka s pravili, smatrali razne odbore nezmožljivim, ne bi uvajali takih določb. Pa pride importiran agent provokator in laže o diktaturi in režimu reakcije v SNPJ.

Ali je Bartulovič že kedaj nastopal proti reakcionarni KSKJ.? Ali je kedaj protestiral proti njeni reakcionarni zahtevi za protektiranje ameriških interesov v Mehiki?

Kar provokatorji hočejo je, da v SNPJ. res zavlada reakcija, in tedaj jo bodo pustili pri miru. Od tod skup-

ni interesi in skupni boji klerikalnega in "komunističnega" ekstrema proti etablirani ideologiji v SNPJ.

Socialistična "diktatura" ni dala članstvu SNPJ. nikakih navodil kako naj glasuje, daje pa mu jih diktatura provokatorjev, ki je sama brezobzirno izključevala iz jugoslovanske sekcije Workers Party najboljše in najpoštenjše člane. Iskali so pravice, zahtevali obravnavo, a diktatura jih je v odgovor proglasila za kontrarevolucionarje in za agente kapitalizma. In kopa zavedenih pristašev je ploskala novim apostolom.

Kadar pošiljajo okrog cirkularje taki ljudje kot je Bartulovič in trdijo, da je njihova misija boriti se za demokracijo v SNPJ., tedaj je to prav gotovo napad na demokracijo. Po vseh teh letih je lahko vsakemu delavcu jasno, da Bartuloviči ne verujejo v demokracijo in jo imenujejo "buržvazno čednost", zasmehujejo jo na shodih in govore o diktaturi. Čudno je, da zahtevajo zase v vsaki organizaciji popolno svobodo, neglede kako delujejo proti eni ali drugi, v svoji pa tolerirajo samo tiste člane, ki obožujejo odbor "voditeljev" in jim v nobenem oziru ne ugovarjajo.

Persekutiranje socialističnega časopisja v Horthyjevi Madžarski.

Ladislav Strem, sotrudnik socialističnega glasila "Nepszava" v Budapešti, je bil na zahtevo ministerskega predsednika Bethlena obsojen na 10 mesecev ječe in 30 milijonov kron denarne globe. Sodrugi Strem je apeliral proti rzsodbi na višje sodišče, ki pa je kazen povišalo iz 10 na 12 mesecev zopora in iz 30 na 36 milijonov kron denarne globe. Obsojen je bil radi "razžaljenja časti" ministerskega predsednika.

Meseca februarja to leto je bil Georg Szekely, sotrudnik istega lista, obsojen radi šestih člankov ki jih je prispeval, na tri leta trdega dela za jetniškimi zidovi in na 12,000,000 kron denarne globe.

Obsojen je bil največ vsled sledečih vrstic, ki jih je objavil v "Nepszavi":

"Tisoče nedolžnih ljudi gine v ječah, medtem ko se tisti ki ropajo in more slavi kot narodne heroje. Antisemitske izzivalne pesmi se smatra za narodne himne. Sodišča in nacionalistično časopisje hujska na nasilja, in isto dela duhovščina, ki pridiga sovraštvo raz svojih lec..."

To sta dva sulčaja, ki pojasnjujeta, kakšna je svoboda govora, zborovanja in tiska v Horthyjevi Madžarski, kjer je ponarejanje frankov in korupcija "v imenu domovine" patrioitičen čin, in poštenost ter borba za ljudske interese "veleizdajstvo".

Agitirajte za "Proletarca" in "American Appeal"! Oba sta glasila ameriške socialistične stranke in vodita proletariat po poti konstruktivnega dela v socializmu.

"BEG IZ TEME" je knjiga ki je izšla v založbi "Proletarca". Obsega nad tri sto strani, in vsebuje dela ruskih pisateljev Andrejeva, Gorkega, Čehova, Arcibaševa in Turgenjeva. Stane vezana v platno \$1.75, mehko vezana \$1.25. Naročite več izvodov skupaj.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

U. M. W. OF A., KONFERENCA J. S. Z. V PENNSYLVANIJI IN DRUGO.

CANONSBURG, PA. — V 996. števil. Proletarca je bil objavljen dopis pod naslovom "Ali naši premogarji v Penni spolnjujejo sklepe svoje prošle konference", ki ga je pisal naš dobro znani in aktivni sodrug John Langerholc iz West Newtona.

Razveselilo me je, ko sem ga prečital. Vsaj eden se je oglasil! Prostrana je naša zapadna Pennsylvanija, na njenem teritoriju je mnogo slovenskih naselbin, in nekatere izmed njih niso majhne. Zanimanje za javno življenje in za delavske boje pa bi moralo biti v njih veliko večje kakor je.

John Langerholc vprašuje, v koliko odbor konference izvršuje nalogo, ki jo je dobil na libraryski konferenci, in ker je jasnost v takih zadevah povsem na mestu, mu odgovorjam kot tajnik Konference klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ. za zapadno Pennsylvanijo.

Ožji konferenčni odbor, ki ga sodrug Langerholc omenja v svojem dopisu, je razpravljal o vsem delu, ki ga ima pred seboj. Tudi klub JSZ. v Canonsburgu je razpravljal o delu bodočega zborovanja Konference JSZ. in spraševal, koliko je odbor Konference JSZ. storil v predpripravah za bodoče konferenčno zborovanje.

Želja vseh aktivnih sodrugov, ki so člani JSZ., in vseh naših zavednih delavcev zapadni Penni je, da JSZ. in njena konferenca napreduje. Napredovala bo bolj kot dosedaj, če bo sodelovanje še večje kot danes.

Tajnik Konference in ostali njeni uradniki se morajo ravno tako mučiti za vsakdanji kruh v rudnikih ali v tovarnah, kakor vsi drugi člani. In kakor je težko za druge, tako je težko za odbornike poleg svojega dela, s katerim se preživljamo, opravljati dela, ki vzamejo ne samo mnogo časa, ampak tudi truda.

Prošlo konferenčno zborovanje, ki se je vršilo na Library, Pa., je dalo konferenčnemu odboru razne naloge, ki se jih odbor v polni meri zaveda. To seveda ni dovolj, kajti če hoče biti organizacija v celoti živa, mora biti AKTIVNA V CELOTI, ne samo odbor.

Na tem mestu moram odprto priznati, da je tudi v tem slučaju v tej organizaciji od tajnika največ odvisno, v koliko se delo izvršuje. Priznati moram, da ena oseba v tako važnih akcijah ne zadostuje, in da potrebuje VEČ KOOPERACIJE, kakor smo jo bili dosedaj deležni.

In podpisani pričakuje ter je uverjen, da bo sodelovanja v teh krajih za socialistično stvar več in več.

Prihodnja konferenca JSZ. v zapadni Pennsylvaniji mora biti ena najboljših kar smo jih doslej imeli. Vršila naj bi se po mojem mnenju četrto nedeljo meseca novembra v Canonsburgu. Do tega časa bi odbor izvršil vse potrebno delo in agitacijo, od klubov in društev pa je odvisno, v koliko so pripravljeni sodelovati in prevzeti ODGOVORNOST.

Pretežni del članstva Konference JSZ. v zapadni Penni tvorijo premogarji. In umevno je, da se premogarji v teh časih zanimajo največ za volitve v svoji

uniji, kajti MOČNA, duhovno ENOTNA unija s sposobnim VODSTVOM za premogarje in njihove družine veliko pomeni.

Slovenski in drugi zavedni jugoslovanski rudarji, ki so člani U.M.W., delujejo od ustanovitve unije, da bi postala bolj delavsko zavedna, kajti le če bo idealnejša, če bo bolj slonela na načelih delavske solidarnosti, bo mogla varovati interese premogarjev.

U.M.W. potrebuje boljši odbor. To za nas ni nova zahteva, niti nova potreba. Ker to vemo, delujemo v svoji uniji za preobrat na bolje, ne na slabše. Smo za preembo v vodstvu, in če kdo smo socialisti zato, da so na čelu unij ljudje ki RAZUMEJO potrebe delavcev in ki ZNAJO gledati v bodočnost. Žal, da je toliko takozvanih unijskih voditeljev pod vplivom kapitalistične vzgoje, ki ne gledajo nikoli naprej, ne pri navajo ekonomskega razvoja, in smatrajo gospodarski sistem kakršen je za trajen in večni. Teh voditeljev ne bi bilo, če ne bi bilo še toliko nevednih delavcev!

O John Brophyju, ki kandidira za predsednika U.M.W. proti Lewisu, so čitatelji tega lista že brali in jim je znan. Od članstva unije je odvisno, ali hoče sedanje vodstvo ohraniti, ali hoče spremembo na — bolje. Zavedni jugoslovanski premogarji v vseh krajih Amerike, ki so člani U.M.W., bodo izvršili svojo dolžnost. Potrebno je, da JO IZVRŠE. V njihovem interesu je, da agitirajo za Brophyja.

Toda samo to še ne zadostuje. Vplivajo naj pri vsakem lokalno, da bo kopija glasovnice, na kateri bo označeno skupno število oddanih glasov za poedine kandidate, poslana tudi Brophyju. Ako jo ne bo poslal tajnik, oziroma odbor lokala, naj jo pošljejo posamezni člani. In skrbite, da bo GLASOVANJE POŠTE-NO IN PRAVIČNO ŠTETO.

V tej agitaciji za reformiranje U.M.W. potrebujemo sodelovanja vseh vas, in če se hočejo naši rudarji uveljaviti, če hočejo da bodo vpoštevani kot po svojem številu zaslužijo, si morajo višjo stopnjo izvojevati z zanimanjem za organizacijo in z delom zanjo.

"Biti, ali ne biti, to je vprašanje," pravi v nemu svojih del Shakespeare. Biti, ali ne biti, to je vprašanje, ki ga ima pred seboj U.M.W. Bitka je pred durmi. Mesec april za nas že trka na vrata. Premogovniške družbe so na boj pripravljene. Ne pričakajo se med seboj in nimajo ne levega ne desnega krila, ne progresivnega bloka. Njim je profit vse, in v interesu vseh družb je, da unijo oslabijo ali uničijo.

Interes premogarjev je, da zavarujejo svoje interese, in da pojačajo SVOJO unijo. Če pa bodo nastopali kakor da je unija, v kateri so člani, nekaj tujega, nekaj kar se lahko brez odgovornosti kritizira, bo bitka za gospodarje lahka in za premogarje otežkočena. Bitka je neizogibna. Pogodba z vseh premogarjev na poljih mehkega premoga poteče 1. aprila. Kompanije zahtevajo znižanje mezde, dasi je celo ta katero prejemajo po sedanji lestvici prenizka. Odprta delavnica v krajih ki so bili nekdanj unijski je že marsikje utaborjena. V borbi ki jo ima organizirano delavstvo premogokopne industrije pred seboj, se bo moralo tudi BORITI, kajti zmaga ne pride sama od sebe. Na naše rudarje apeliramo, ne samo na pennsylvanske

ampak v vseh krajih, da dopisujejo v Proletarca in da izmenjujejo med seboj svoje misli v svrhu boljše kooperacije.

Kar se tiče odbora naše Konference, bo delal kakor doslej, eni člani več, drugi manj. Veliko problemov imamo pred seboj, in s problemi veliko dela. Noben odbor sam ne more izvršiti danih mu nalog brez KOOPERACIJE ČLANSTVA.

Apeliramo torej na sodelovanje tudi odborniki Konference JSZ. za zapadno Pennsylvanijo.

Odbornike Konference JSZ. v Pa. ob tej priliki vabim, da pridejo v svrhu dogovora drugo nedeljo novembra v Canonsburg, kjer bo ta dan velik shod društev SNPJ. Inicijativo za te shode SNPJ. je vzelo društvo št. 245 v Lawrence, in podprlo jo je društvo št. 138 v Canonsburgu, ki s slednjim tudi sodeluje.

Akcija, kooperacija, solidarnost in zanimanje za našo skupno stvar, to je, kar je delavstvu potrebno v njegovem boju za izboljšanje svojega stanja in za napredek. — *John Terčelj.*

MILWAUŠKA KONFERENCA J. S. Z.

CHICAGO, ILL. — Milwaški klub št. 37 JSZ. je podvzel iniciativo za osnovanje konferenčne organizacije JSZ., ki bi vključevala klube JSZ. in društva Izobraževalne akcije JSZ. v milwaškem, čikaškem in waukeganskem okrožju. V tem so klubi JSZ. v Chicagu (trije), klub v Waukeganu, Milwaukee in Sheboyganu, ter društva Izobraževalne akcije v tem okrožju. Ustanovna konferenca se bo vršila v nedeljo 12. decembra v Milwaukee, Wis., kjer bo isti dan slavnost petnajstletnice socialističnega pevskega zbora "Naprej", združena s koncertom, ki se bo vršil v S. S. Turn dvorani. Konferenca se prične ob 9. dopoldne.

Povabilo za sodelovanje od kluba št. 37 je bilo prečitano seji kluba št. 1 dne 22. oktobra, ki je zaključila, da se klub št. 1 zborovanja udeleži, in izvolila tri delegate, ki so Chas. Pogorelec, Fred A. Vider in Andrew Miško.

Na tej seji je s. F. Aleski v imenu odbora pevskega zbora "Sava" poročal, da je zbor zaključil da se udeleži slavnosti in koncerta socialističnega pevskega zbora "Naprej" dne 12. decembra v Milwaukee, Wis., kjer bo zapel par pesmi.

Pod režijo s. Slabeta bo na omenjeni "Naprejevi" slavnosti uprizoril dramski odsek kluba št. 1 dramo "Grobovi bodo izpregovorili".

S. D. J. Lotrich je poročal, da ako se ob tej priliki priklasi za poset milwaške slavnosti najmanj sto sodrugov in sodružic ter somišljenikov, bomo imeli poseben vlak in vožnja bi stala \$3.90 v oba kraja, oziroma \$4. Ako vzamemo North Shore električno železnico, dobimo posebni vlak na Lawndale in Ogden Ave. na Douglas Park Elevated. Izstopili bi blok od dvorane, v kateri bo "Naprejev" koncert. Na povratku iz Milwaukee bi ravno tako dobili svoj vlak električne železnice samo blok od dvorane v kateri se bo koncert vršil, in v par urah smo v Chicagu vsaki na svojem domu.

Čikaška naselbina ni imela še nobenkrat velikega izleta v Milwaukee, in sedaj se nam nudi lepa prilika, da ga enkrat resnično priredimo.

Zbor "Naprej" je aktiven petnajst let in vsikdar je bil aktiven za socialistično stvar. V milwaški naselbini z gotovostjo računajo, da se udeleži te slavnosti nad tisoč ljudi. Veselilo bi jih, ako jim izkažemo

solidarnost s čimvečjim posetom tudi iz drugih naselbin.

Prijave za ta izlet čikaških sodrugov bo sprejemal s. D. J. Lotrich.

Naš dramski odsek je dobil povabilo od društva št. 8 SNPJ. v So. Chicagu, da uprizori v nedeljo 21. novembra na priredbi omenjenega društva, ki se vrši v Hrvatskem domu v So. Chicagu, kako igro. Klub št. 1 doslej še ni uprizarjal iger na priredbah drugih organizacij, razun dvakrat na koncertih "Save" ko še ni bila klubov odsek v povračilo za sodelovanje, ali v tem slučaju je seja kluba zaključila, da se želji društva št. 8 SNPJ. radi agitacijskih razlogov ugodni, in dramske mu odseku dovoli, da igro v So. Chicagu uprizori, ako mogoče.

Na tej seji je klub dobil dve novi članici in enega člana. — Glasovanja za odbornike JSZ. se je udeležilo v našem klubu nad 70 članov in članic. — *P. O.*

IZOBRAŽEVALNI KROŽEK KLUBA ŠT. 1, J. S. Z.

CHICAGO, ILL. — Na prošli seji kluba št. 1, je bil sprejet statut novega odseka kluba št. 1, ki se imenuje "Izobraževalni krožek kluba št. 1, J.S.Z." Namen tega krožka je organizirati učne tečaje, v katerih si bodo člani krožka spopolnjevali svoje znanje o gospodarstvu, politični ekonomiji, socialistični propagandi in kulturi. Veliko pozornost bo ta krožek posvečal literaturi. Sestajal se bo tedensko. Vstop imajo le tisti, ki se priklasi za člane krožka, enkrat mesečno pa bo vstop dovoljen vsem članom kluba. V tem krožku ne bo učitelj v pravem pomenu besede, ampak samo učenci. Imeli pa bodo svoj odbor, ki bo določal predmete razprav, dajal naloge in knjige, ki jih bodo morali člani prečitati do določenega datuma, in potem se bo o vsebini razpravljalo. Krožek bo obdrževal tudi debate. Predsednik debat v krožku bo sam izbral vsakikrat dva člana, katerima bo določil predmet debate in kdo naj govori za in kdo proti. Te debate ne bodo javne, ampak za člane krožka, razun kadar bo mesečni sestanek katerega se bodo smeli udeležiti vsi člani kluba.

V pripravljalnem odboru za ustanovitev krožka so Andrew Kobal, Vinko Ločniškar in Donald J. Lotrich. Kdor želi postati član krožka, naj se prijavi enemu izmed teh.

Klub št. 1 bo imel z ustanovitvijo tega krožka tri večje odseke, ki so, dramski, pevski in izobraževalni. Poleg tega ima publikacijski odsek, odbor za prirejanje predavanj in veselilni odbor. Vse odseke izvoli klub na letni seji, ali pa ako zahteva potreba na katerikoli redni seji.

Seznam predavanj in predmete predavanj priobčimo, kakor hitro bo tozadevni odbor izvršil svoje delo. — *P.O.*

Sodrugom in prijateljem.

Vseh, ki so nam izkazali svoje simpatije ob smrti Eugena V. Debsa, ki je ljubil svoje sodruge, prijatelje in vse ljudi iz vsega svojega srca, se bomo spominjali do konca svojih dni.

Prejmite našo iskreno zahvalo za sožalja in za ljubezen, ki ste jo gojili do blagega pokojnika in čutili z nami veliko izgubo, ki nas je zadela.

Debsova družina, Terre Haute, Indiana.

SLIKE IZ KANSAŠKIH NASELBIN.

Brezposelnost med premogarji v Kansasu. — Volitve v odbore U. M. W. — Stavka pred pragom. — Unija še vedno razkopana. — Socialistična lista v Kansasu. — Naše aktivnosti in neaktivnosti.

GROSS, KANS. — Kot druga premogovna okrožja, tako tudi tega tepe kriza. Minulo poletje je obratovalo komaj četrtna rovov. Zadnje čase je obrat obnovilo precej rovov, toda brezposelnih premogarjev je še vedno veliko. Splošno mnenje je, da bo premogokopna industrija čez zimo zelo povečala obrat, da zadosti večjim potrebam, in da pripravi zaloge premoga za prihodnje poletje, kajti kot vse izgleda, je stavka neizogibna. Dne 1. aprila poteče pogodba ki je v mnogih krajih itak samo na papirju, in z istim dnem bodo pričeli ameriški premogarji svojo bitko.

U.M.W. 14. distrikta je še vedno razpokana. Več manjših rovov obratuje po pravilih "odprte delavnice". V uniji je živahno vrvenje, kajti na dnevnem redu je kampanja za volitve v glavni odbor in v distriktne odbore. Ali ostane na krmilu sedanje vodstvo, ali pride drugo na površje, to je vprašanje, s katerim se pečajo člani United Mine Workers of America. V tem distriktu imamo sedaj nominacije za kandidate v distriktni odbor. Poleg sedanjih odbornikov, ki so večinoma nazadnjaki in podporniki Lewisove mašine, kandidira tudi vsem znani Alex Howatt za distriktnega predsednika; August Dorchy za podpredsednika; E. Maxwell, za odbornika; Jack Fleming, za zastopnika 14. distrikta (International Board Member) in drugi.

Glede tajnika-blagajnika izgleda, da je Howatt napravil s sedanjim tajnikom-blagajnikom Harry Burrom nekak sporazum in mu ni postavil protikandidata.

Glede Howatta je namreč še vedno vprašanje, ako mu bo Lewisova mašina priznala pravico kandidiranja, in sedanji distriktni tajnik-blagajnik Burr ima pri tem veliko odločati. Izgleda torej, da mu Howatt v svojem interesu ni nasproten, od prvega pa pričakuje, da mu pri kandidaturi ne bo delal zaprek.

Poleg omenjenih dveh list se poteguje za distriktne urade celo krdelo drugih kandidatov. Za premogarje tega distrikta je važno, kakšen bo distriktni odbor, kajti njegova naloga bo voditi bitko in organizirati tudi tiste premogarje, ki so danes izven unije.

Precej zanimanja je tudi za predsedništvo U.M.W. of A. John Lewis je sedanji predsednik in kandidira za ponovno izvolitev. Njegov pritikandidat je John Brophy, za katerega se vrši živa agitacija. Ker je veliko tistih krajev v katerih je imel Lewis navadno najmočnejšo zaslombo, letos izven U. M. W., je pričakovati, da bomo pri teh volitvah porazili njegovo mašino.

Kot navadno ob vsakih volitvah, so bili tudi letos kandidati kapitalističnih strank jako zaposleni. Drug drugega so obmetavali z blatom, da je bilo veselje. Pisker je očital ponvi, kako je črna. Kadar pa jim preti resna nevarnost od strani zavednega delavstva, tedaj seveda nastopajo skupno.

Na primer, Hynman, ki je kandidiral na listi rep. stranke za okrajnega šerifa, je lastnik rova, ki je obratoval za časa zadnje stavke svoj rov s stavkokazi, in ga obratuje tudi sedaj z neunijskimi delavci, plačuje pa jim komaj polovico unijske lestvice.

Ni potreba ponavljati, da je socialistična stranka v Kansasu vsled razkolov l. 1919-20 veliko trpela, in da od tedaj še ni mogla zgraditi močne enote, ki bi bila odločujoča sila. Imela pa je za letošnje volitve skoro popolno listov kandidatov v državne urade. Storila je v danih okolščinah kolikor je mogla, zavedajoč se resnice, da čimvečje je število glasov za našo stranko, toliko lažje bo zanjo agitirati po volitvah, in toliko vplivnejša bo v javnem življenju.

O naših aktivnostih nimam obširnega poročila. Nekdanji slovenski Kansas ni več to kar je bil v našem delavskem gibanju. Stotine nekdanj aktivnih sodrugov se je izselilo. Drugi vzroki so vplivali, da se je tod okrog naselila med delavstvom brezbriznost, ki je strup, in ugonablja življenje. En klub JSZ. je ostal skozi vse krize ki smo jih imeli v Kansasu, in ta je v Grossu. Še obstoji in upamo, da bo tudi ostal, kakor vsa leta doslej. V drugih kansaških naselbinah so nastajali, propadali, in se zopet pojavljali. Imeli smo Konferenco klubov JSZ. v Kansasu, in upam, da zadnja ni bila zadnja, ampak da pride čas, ko se naseli med nas več življenja, ko mrtvilo izgine in se bomo zopet pričeli zavedati, da je naše mesto v živi organizaciji zavednega delavstva, in to je socialistična stranka in nji pridružena JSZ. — Anton Šular.

O ČIKAŠKEM SHODU V SPOMIN E. V. DEBSU.

CHICAGO, ILL. — V sredo 27. okt. se je vršil v Ashland Avditoriju impozanten shod v spomin E. V. Debsu, katerega je posetilo nad tri tisoč ljudi. Udeležba je bila torej sijajna. Shod je priredila soc. stranka s sodelovanjem unij A.C.W. of A., podporne organizacije Workmen's Circle, United Hebrew Trades itd. Govorniki so bili Irwin St. John Tucker, Leo Krzycki, Wm. Henry, Charles Pogorelec, S. Levin, dr. Z. Lorber, Geo. Kirkpatrick in Adolph Dreifus. Poleg teh so sodelovali pevci iz čikaške opere in drugi, ter orkester pod vodstvom Aleksandra Zukowskija od Čikaške Simfonije, ki je igral Čopinovo pogrebno koračnico, Bethovenovo koračnico iz tretje simfonije in Čajkovskega pogrebno simfonijo. Svečanost je bila v vseh ozirih lepo organizirana in izvedena. — Poročevalec.

VELIKA UDELEŽBA NA PREDSTAVI WAUKEGANSKEGA KLUBA J. S. Z.

WAUKEGAN, ILL. — V nedeljo 31. oktobra je uprizoril klub št. 45 JSZ. "Anfiso", dramo v 4. dejanjih, katero je spisal sloviti ruski pisatelj Leonid Andrejev.

Ako je bila izvajana dobro ali slabo, o tem ne bom poročal, kajti to je stvar kritikov. Jaz sem dobil vtis, da je bila ta igra v splošnem pretežka za igralce in za avdijenco.

Prostorna dvorana Slov. nar. doma na predstavi že dolgo ni bila tako polna, kakor to nedeljo. In če se pomisli, da igra ni bila taka ki bi vzbujala vseskozi pozornost vsakega udeleženca, moram reči, da je vladal v dvorani mir, in to vzlic temu, da je bilo med udeleženci mnogo mladih rojakov in rojakinj, ki se niti malo ne zanimajo za globoka filozofska dela.

V agitacijskem oziru se je tudi nekaj napravilo; predvsem, razdan je bil program naše stranke v Illinoisu z ozirom na volitve, ki so se vršile prošli terek.

Naš klub ima delavne člane in članice, kar se je videlo tudi ob tej priliki. Še več kooperacije in med-

sebojnega razumevanja, pa bodo naši uspehi v bodoče še večji, in vpliv kluba na javno življenje naselbine prvovrsten.

Zvečer smo imeli plesno zabavo, ki je bila istotako dobro obiskana. Vselej ni bilo tako.

Na predstavi smo videli iz milwauške naselbine sodruga Victor Petka, Fr. Ermenca in Fr. Novaka s soprogami, iz Chicaga pa je prišla precej velika skupina, ki je ostala med nami do 10. ure zvečer.—P.

AVTOMOBILSKE NEZGODE NA PODEŽELSKIH CESTAH.

PUEBLO, COLO. — V coloradskih hribih se dogodi precej avtomobilskih nesreč, ker so pota pač nevarna. Gore in soteske ovirajo tudi železniški promet. Kdor se je vozil z Rio Grande železnico od tu proti Leadvillu in dalje proti Salt Lake City, ve, po kakšnih grapah in ob strminah je speljana železniška proga. Nedavna železniška nesreča, ki se je dogodila na omenjeni proggi med tem in leadvillskim mestom, je še vsem v spominu.

Nevarnost pa je tudi na cestah po planotah in gričih. Mnogi avtomobilisti se pčav nič ne brigajo za varnost drugih. Dne 10. oktobra se je pripetila nesreča soproggi sodruga J. M. Stonicha, ki se je peljala s svojim sinom v fordju iz farme v Pueblo. Za njenim avtomobilom je pridrvel velik limozin, zadel obenj in ga prevrnil, da so bila kolesa na vrhu. Limozin se ni ustavil, ampak jo odkuril z največjo naglico. Rešili so ju neprijetne teže drugi ljudje. Poškodbe niso bile nevarne, ali avto potrebuje popravit, kar stane.

Sodrug J. M. Stonich je sedaj v Eureka, Colo., kjer dela v rudniku. Farma ga letos ni "osvobodila mezdne sužnosti", in tako je bilo treba za zaslužkom radi slabe letine.

Delavske razmere v tem mestu so slabe. Zaslužek je pičel, in disciplina kosarniška. Jeklarna je v Pueblo največji tovarniški obrat. Precej ljudi je zaposlenih tudi na železnicah. — *Poročevalec.*

IZ CLEVELANDA.

Priistransko sodnijsko postopanje proti organiziranemu delavstvu je zadnje čase prišlo v modo tudi v Clevelandu. Open shopperji so se zakleli, da preje ne odnehajo, kot da strejo moč tukajšnjih organiziranih delavcev. V ta namen so zbrali skupaj več milijonov dolarjev, če smemo verjeti poročilom njim naklonjenih listov. S tem denarjem in neumornim smotrenim delom so zlomili šestmesečno stavko barvarjev in steklarjev. Ta zmaga jih je opijanila in opogumila, da gredo v boj za večje pridobitve. In šli so! Spravili so se nad uboge gradbene delavce pri The Ohio Bell Co. Če tu proderejo s svojim satanskim načrtom, tedaj se bo ustvaril precedent, ki bo pogubonosni za stavkarje. In sedaj si oglejmo ta novo-izumljeni bič, katerega funkcija je streti organizirane delavce vseh strok v tem mestu.

V Clevelandu se zida novo telefonsko poslopje. Sedaj ko je skoro dokončano bi delalo na njem nekako 600 delavcev, da ni prišlo do spora med open shopperji in unijskimi delavci. Šest sto delavcev je moralo zapustiti delo radi prisotnosti štirih importiranih neunijskih steklarjev. 600 ljudi je pustilo delo kot protest proti tem štirim delavcem. The Toledo Plate Glass Co., tvrdka ki jih je uposlila se še zmenila ni za

ta protest, kaj še, da bi odstranila te štiri nezaželjene delavce ter na ta način pripomogla k hitremu končanju lepega poslopja. Mesto tega je izposlovala sodno prepoved proti stavkarjem, prepoved ki doslovno prepoveduje stavko ter zapoveduje, da se delavci *morajo* vrniti na delo. Za to umazano delo so dobili zunanjsega zakotnega sodnika, ki jim je radevolje postregel s prepovedjo. Sodnik je v svoji naivnosti mislil, da bo s tem spor "rešen", ter da se bodo delavci in njih voditelji udali. Motil se je!

Danes, ko to pišem, še vedno stoji. Delavci so jezni. Clevelandška delavska federacija pa žigosa v javni izjavi lokalne sodnike, ki nimajo niti toliko poguma, da bi se javno izrazili proti takemu importiranju sodnikov, da rešujejo lokalne spore. Če imajo čast in pogum, tedaj bi bil že skrajni čas, da se sliši njihov potestni glas, tako je jedro te javne izjave delavske federacije. Kakšen bo konec se še ne ve; kakor hitro bo konec spora hočem nadaljevati.

Iz predidóčega bi se delavstvo v Clevelandu in drugje lahko marsikaj naučilo. Mesto da bi bili brezbrizni napram politiki, morali bi se organizirati strokovno in politično, zakaj le na ta način bomo lahko odpravili brezvestno in nesramno izrabljanje delavstva. Vsak drug lek je samo pusto frazarenje; vsako protestiranje je brezpomembno, pa če to dela sama lokalna delavska federacija. Radi ali neradi, prisiljeni ste do tega. Vprašanje ostane samo — kdaj mislite začeti z delovanjem za zedinjenje delavstva na ekonomskem in političnem polju. Do tistega časa pa bo delavstvo samo protestiralo, javno obsojalo one, ki so le izrodek sistema, katerega delavstvo samo vzdržuje pri življenju, in s tem se bo podalo iluziji, da je storilo svojo dolžnost — da je "rešeno".

* * *

Sorazmerno z drugimi narodi imamo Slovenci v Clevelandu menda največ hlačaric. K temu končnemu zaključku mi je pripomogel sodrug Anton Žagar, ki se sedaj mudi v naši metropoli na agitaciji za "Proletarca". Sodrug, čujte in strmite! "Da bi imel opravka z moškimi, tedaj bi dobil naročnika v sleherni hiši. Ti nimajo nobene odločilne besede, kadar se gre za naročnino na naš list. Je nekaj častnih izjem, a le nekaj!" Tako sodrug Žagar. S tem je meni potrdil moje mnenje in pronajdbe, ki sem jih dobil pri večletnem marljivem raziskovanju skrivnostnega delovanja ženske nevednosti. Bodi ženska še tako nevedna, prvo besedo bo ona imela najmanj v 95 slučajih izmed sto. Nevem če to drži samo za Cleveland, vem pa, da je tu pravilo. Moški se kaj radi pobahajo, da jih ženske "nikoli" ne vrtijo na mezincu, a žalostna resnica je pa, da jih — in še kako! One odločujejo kaka "palitika" bo prišla v hišo; one odločujejo kateri romanodnevnik naj pride v njih hiše. In sedaj, ko sem razkril javnosti podložnost clevelandskih možiceljnov, pripravimo se za "revolucijo", ki bo odločila za vedno, kdo bo zanaprej "bos" — kdo bo gospodar nad hlačami? *Sotrudnik.*

Socialistično gibanje ima veliko sovražnikov med delavstvom; kriva je nevednost. Ima celo tu pa tam člana, ki v svoji nevednosti zažiga kadilo nasprotnikom socializma in jim pomaga blatiti svoje sodruga in svojo organizacijo. Kadar naletite na takega "člana", si ga dobro oglejte.

NAŠI ODRI.

Prva uprizoritev "Hrbtenice".

("Hrbtenica", drama v treh dejanjih s prologom in epilogom, spisal Ivan Molek, prvič uprizorjena dne 24. oktobra 1926; uprizoritelj, dramski odsek kluba št. 1. JSZ., Chicago, Ill.)

Ivan Molek, najagilnejši slovenski literarni delavec v Ameriki, je avtor drame, katero je krstil z imenom "Hrbtenica". Namenjena je v prvi vrsti agitaciji za SNPJ., ne v tem smislu da se ji pridobi več članov, ampak da se vzgoji iz njenih članov zavednejše člane, ki bodo videli v SNPJ. ne samo podporno organizacijo, ampak tudi organizacijo, ki je aktivna v vsakodnevni boju delavca za zboljšanje njegovega življenjskega stanja; še več, cilj drame je pripraviti vsakega člana do spoznanja, da je podporna organizacija lahko veliko več kot samo podporna v slučajih nesreč, bolezni in smrti. Kakor imajo gotove organizacije svoje članstvo naučeno, da se divi ceremonijam, in da obožuje odbornike, katere mora nazivati s pompoznimi naslovi, tako se lahko članstvo SNPJ. z raznimi sredstvi vzgaja v spoznanju, da je osvoboditev delavstva stvar delavstva samega, in da je delavska podporna organizacija lahko zelo efektiven instrument v konstruktivnem delavskem gibanju.

"Hrbtenica" ima agitacijski pomen in nič drugega. In jasno je, da je avtor imel, ko je pisal to delo, v mislih samo agitacijsko stran za SNPJ., in ker je mislil v tem slučaju preveč na agitacijo, je zašel v nekaterih prizorih v prevelike ekstreme. Stavkovna scena (eksplozija v jami) je en tak prizor. Agitacija sicer stvar prenese, ni pa prebavljiva z literarnega vidika. Dejstvo pa je, da je način ki se ga je pisatelj poslužil v omenjenem prizoru veliko bližje ljudskemu umevanju, kakor pa bi bilo kakšno filozofsko tolmačenje takih dogodiljev.

Igra "Hrbtenica" je bila objavljena v "Prosveti", kjer jo je lahko vsakdo bral, zato ta uvod k tej kritiki uprizoritve, ako se to sploh more imenovati kritika, zadostuje.

Najlepše kar je v tej drami z literarnega vidika, je prolog in epilog. V prvem kot v drugem nastopa slovenski delavec, katerega obdajajo temne sence: Skrb, Ignoranca, Izdajstvo. Vloga delavca je imel Andrew Kopal. Deklamacija je izvršil izborna, scenerija je bila primerna in lučni efekti dobri. Maske temnih senc v dolgih haljah ki so oblegale Delavca, so bile istotako dobro pogodene.

Prolog je kratek; traja le par minut. Scenerija se spremeni, in gledalec ima pred seboj dvorišče premarjarja Seljana. Njegova hiša je centum drame. Seljan je dobra duša, človek, "ki ima vse ljudi rad, tiste ki k maši hodijo in one ki ne hodijo". Star je že, in izgural se je v majnah. "Fante ima na boardu", in vsi so "all right", kakor pravi. Seljan je poseben tip dobrega človeka, ki mu je natura dala zdravo pamet (common sense), a drugače ne politizira, ne briga se za društveno življenje, a je zgovoren, ne brani se piti, in ljubi svojo staro, četudi ona venomer godrnja. Vloga Seljana je imel Andrew Miško. Pristojala mu je in jo je dobro pogodil. Igra se je celo preveč sukala okoli njegove osebe, kar pa ni njegova krivda.

Kati, njegova žena, je bila Mary Udovich. Imata že odraščeno hčer, in materi nikakor ne ugaja, da se bi poročila z rudarjem. "Majnarja ne, pa ne!" Mož ji ne ugovarja, tolmači ji le, da o takih stvareh navadno odločajo tisti ki se ženijo, in če hoče hčer počakati, da jo vzame za ženo prezident kompanije, mu bo tudi prav. Tedaj pa ga huda Kati vselej okrega, češ, čemu zbijaš šale v tako resnih zadevah. Žene rudarjev, ki so imele "fante na boardu", so veliko garale. Delati so morale od zgodnjega jutra do poznega večera vsaki dan v letu. To se je poslednja leta spremenilo v toliko, da so se "boardarji" večinoma poženili, novih fantov pa ni prišlo po vojni toliko iz starega kraja, da bi tradicijo "kranjskih boarding havzov" ohranili. Zato imajo žene rudarjev manj dela, toda še vedno dovolj! "Ali veš, stara, kaj je kompromis? Napraviva kompromis . . ." Seljan ji je predlagal kompromis v zadevi možitve njune hčere. Ali huda Kati ni vedela kaj je kompromis, ni pa se naredila da ne ve, možu pa je na oglas povedala, da on je ne bo nič več naučil, češ, kar je, je! Mary Udovich je bila v vseh prizorih na mestu, poglobila se je v vlogo, in bila je to kar Kati v tej igri mora biti.

Rozi je njuna hči, ki se ne strinja z mamo v vprašanju možitve, pač pa z očetom, ki ji v tem oziru dovoljuje svobodo. Kogar si boš izbrala in ga rada imela, tistega vzemi. "Nak", pravi mama, Majnarja ne, pa ne! Če imaš majnarja, nikoli ne veš, ali pride živ ali prineso mrtvega iz jame. Umazanega perila je tudi veliko! Na svetu je mnogo fantov, ki imajo dobra dela drugod, ne v jamah. In tako se prepirajo, Rozi pa si je izbrala majnarja Dvorška, ki je ne samo majnar, ampak tudi agitator. Rozi se navdušuje za delavske pravice, krega se z dekle Luco in s Cajzarjem, kateri lazi hinavsko pobožno za njo in ji na svoj način tolmači svojo ljubezen. Veliko intrig povzroča Cajzar s svojim svetohlinstvom in ljubosumnostjo. A Rozi se ne uda, ne kloni, ljubi agitatorja Dvorška in mu zagotavlja, da je pripravljena iti na stražo namesto svojega očeta, ki je že star in poleg tega brezbrizen, šla bo piketirati in če pade on, hoče da ubijejo tudi njo. Kajti stavka premarjarjev je v deželi . . .

Ne vem, koliko takih deklet je resnično v naših kempah. A vem, da se v stvarkah dobe, ki so pripravljene v bojnem navdušenju boriti se, in se tudi bore! Vsaka stavka je to dokazala. V ostalem je ambicija povprečnega dekleta iti v veliko mesto, ki je vse drugačno, tako sijajno lepo, a tu—kaj imaš tu? Majnarje! In je v mnogih slučajih razlika med majnarskimi hčerkami in majnarskimi sinovi. One več čitajo in vedo iz časopisov kako zabavno je v velikih mestih, a fantje gredo v majne in postanejo čisto drugačni ljudje kakor pa sanjava dekleta, ki bi rade da jih kdo odpelje iz tesne kempe. In sanjajo, dokler se ne poročijo z rudarjem, ali pa dokler jih slučaj ne zanese v veliko mesto, in tedaj v par tednih prenehajo sanjati. Ako odidejo v mesto rudarjevi sinovi, se navadno ne povračajo, in v mestih si poiščejo nove deve. Rozi pa ljubi rudarja, ne ravno radi rudarja, ampak zato, ker je njen rudar idealist Dvoršek. Argumentira z nazadnjaki v domači hiši, dokazuje in ugovarja, in ljubi svojega izvoljenca. Predstavljal jo je Angeline Tich. Nastopala je lepo, z zanosom, bila je sarkastična kadar potrebno, resna, kadar je tako zahtevala vloga. V prizoru v tretjem dejanju bi bila boljša, ako bi se bolj oddaljila kam v ozadje, predno naznani v velikem razburjenju in strahu, da se je nekaj zgodilo, kajti ljudje hite k jami . . .

Seljan ima tudi sinkota, ki so mu pri krstu dali

ime Tonček. Tonček je še majhen fant, a njegova ambicija je postati ameriški prezident. Vlogo tega bodočega predsednika je imel Johnny Kovach, ki je znanec na našem odru. Bil je "all right" in na koncu konca vsa družina in družba zaključijo, da se tudi njega vpiše v SNPJ. No, pač, kakor treba.

Dvorška smo nekoliko že spoznali. On je Rozin ženin, dela v majni, a je pripravljen iti tudi v mesto, ako ona tako želi, seveda potem ko se vzameta. Čita Prosveto, je agitator za Jednoto in njeno glasilo, pridobiva svoje tovariše v unijo, in jih v krizi svari pred stavkokaštvom. Ko se stavarji navdušijo, se zaletijo v klet, kjer je pijača. Ne pijte, jih svari. Nikdar ni treznost tako na mestu kakor v takih bojih. Nocoj bomo piketirali—a majnarji odidejo v klet in ga zagotove, da se ne bodo napili. Vlogo Dvorška, rudarja in misleca, je imel John Rajer. Priznati mu moram, da je storil vse da bi pogodil agitatorja, ki je ne le to, ampak tudi mislec in kot agitator mora govoriti prepričevalno. Več kot je dal v prizorih agitacijskega značaja Rajer ne bi mogel dati, biti pa bi moral vsekakor živahnejši v ljubavnih scenah in bolj prepričano zaljubljen. Čustva je premalo izražal. Najbolj mi je ugajal v prizoru, ko se vanj zaletijo Cajzar. Mirnost prevdarnega agitatorja v kritičnih momentih je dobro pogodil.

Donald J. Lotrič je imel vlogo rudarja Žagarja, "ki je že izpregledal". Igral je živo, prepričevalno, in ugaja mi pri njemu posebno to, da govori lepše slovensko, kakor pa marsikdo izmed tistih, ki so prišli iz starega kraja. Martin Bingelj je tudi rudar, toda brezbrizen, in ima lastnost, da zagovarja svojo brezbriznost. Njegovo vlogo je imel Charles Renar. Naredil sem sklep, da je Renar v vsaki igri boljši, da se res spopolnuje. Rudar Tone Kopitar je ravno tak brezbriznež kakor Bingelj. Predstavljal ga je Anton Andrejasich.

Fred J. Brash je bil Luka Cajzar. Cajzar je pobožnjak, pripoveduje da je ljubezen pregrešna, a vzlic temu sili v Rozi in jo hoče celo posiljati. Predno je izbruhnila stavka, je bil bolan, a ko je prišel boss in sili Seljanove boardarje na delo, se je Cajzar takoj udal in v polomljeni angleščini zagotavljal bossa, da gre na delo takoj — "rajdivej"! Boljšega v tej vlogi ne bi mogel želeti kot je bil Brosh.

Luca je dekla pri Seljanu, ki čaka, da jo kdo zasnu-

bi. V nemem prepiru z Rozi pripoveduje, da so v starem kraju fantje brenčali okrog nje kakor čebele okrog medu, pa jih ni marala. Temu njenemu postavljanju je Rozi vrgla očitek: "Tukaj pa ti brenčiš, pa te oni ne marajo!" Luca je res želela moža, in tudi Cajzarja bi vzela; celo vzljubila ga je, in hudo ji je bilo, ker je ljubil Rozi, in ne njo. Mary Kovač je v tej vlogi izvršila svojo nalogo v polni meri, ni pa predstavljala "tipične dekle", kakršne smo pred leti poznali v naših "hav-zih".

Tudi muzikanta ima ta drama, pravega kranjskega muzikanta, ki je veseljak, rad čita, rad ima Dvorška ker je tako moder, in srka marijaceleske kapljice, kar pomeni, da se ne upira, če mu ga kdo ponudi "glažek ali dva". Rudi je ime temu muzikantu, in Joe Podboršek je imel njegovo vlogo. Lepa je igral na harmoniko, ni pa bil tip "muskontarja", ki je še pred dobrim desetletjem zabaval "rojake in rojakinje" v "boarding hauzih" in salunih v naših naselbinah. Podboršek je za te vrste muzikanta premlad, in če se to vpošteva, in pa dejstvo da je prišel v Ameriko šele po vojni in si ne more predstavljati kaj so muzikanti nekoč pomenili, je izvršil svojo nalogo povoljno.

Dugan, jamski delovodja, mora biti to kar kompanija hoče. Služi ji, in lojalni ji je tudi v stavkah. Igral ga je Rudolph Hochevar. Pride med Seljanove rudarje po pričetku stavke, in jih vprašuje, kaj je z njimi, da posedajo. Govori angleško, ker drugega ne zna, in njegovi stavki so zbirka "slang" besedi. Zagotavlja Cajzarju in drugim, da jih bo unija dobila po grbi, in da bo stavka kmalu strta. Pije pivo in čika. Ta prizor je bil interesanten, v kar je Hochevar veliko pripomogel.

Petje rudarjev v prvem dejanju bi vsekakor moralo biti malo bolj harmonično. V tistih prizorih kjer je harmonikar na odru in igra poskočnice, bi bilo lahko malo več petja. Igra sama na sebi ni dolga, in zato bi se mogla s petjem razširiti. Prikazala bi še bolj veseljačanje naših fantov pred leti v rudarskih vaseh in tudi v naselbinah v mestih. Vpoštevam pa težkoče režiserja, ki je pri nas obložen z različnimi deli in v glavnem nima dovolj sodelovanja. Človek ima poslov čez glavo, take stvari pa zahtevajo truda in čas.

Režiser je bil Andrew Kobal.

Igralce v tej oceni omenjam po redu kot so označeni v igri.

V NEDELJO!

JESENSKI KONCERT

7. NOVEMBRA

slovenskega pevskega zbora

"ZARJA"

V SLOVENSKEM NARODNEM DOMU, CLEVELAND, O.

z gostovanjem

Slov. pev. zbora "JADRAN" in češkega zbora "LUMÍR-HLAHOL"

Pričetek točno ob 2:30 popoldne. Po koncertu ples in zabava do polnoči.

VSTOPNINA: 75c in \$1.00

V NEDELJO!

IGRA - Ivanushev orkester.

7. NOVEMBRA

Dvorana je bila polna, avdijenca mirna, in s predstavo zadovoljna. Prva uprizoritev "Hrbtenice" je bila uspešna. Drugič bo uprizorjena dne 21. novembra v So. Chicagu.

Ne morem si kaj, da ne bi ob tej priliki omenil "Prosvete". Niti notice o tej predstavi nisem prošli teden opazil v nji. Eni menda ne pišejo ker so prizadeti, drugi pa ne vem čemu ne. To se ne bi smelo dogoditi, kajti predstava je bila v prvi vrsti agitacija za SNPJ., zato bi zaslužila, da se bi jo omenilo v njenem glasilu vsaj kot novico.—X.

Jezenski koncert "Zarja".

Jača se slovenski pevski zbor "Zarja", in ž njim slovenska pesem v metropoli. Slovensko prirojenost za petje goji in razvija že enajsto leto. Za seboj ima ne malo število uspešnih koncertov. K tem hoče prištevati tudi bližajoči se nedeljski koncert.

Ta koncert bo prirejen v nedeljo 7. novembra v Slovenskem Narodnem Domu v Clevelandu. Da bo program čim bolj raznoličen, bodo gostovali slovenski pevski zbor "Jadran" in češki zbor "Lumir-Hlahol". Pričetek koncerta bo točno ob 2:30 popoldne; po koncertu pa ples in zabava do polnoči. Vseskozi bo igral Ivanušev orkester.

Če se pogleda v spored, zgleda kot da bi bil posejan s samimi izbranimi biseri slovenske in češke pesmi. Pester in raznoličen je ta vsopred! Solov, duetov, kvartetov, in nastopov mešanih zborov je vsepolno. "Jadran" nastopi dvakrat: enkrat moški zbor, drugič pa mešan zbor. Češki pevski zbor "Lumir-Hlahol" nastopi tudi dvakrat. "Zarja" nastopi z vsemi svojimi zbori — moški, ženski in mešani.

Novi, in bržkone tudi najbolj priljubljene točke koncerta bodo Offenbachove "Barcarolle", pesem, ki jo vedno izvajajo v kino-gledališčih, kadar se prikazuje kak prizor iz francoske revolucije — kadar je "drhal" na površju — pijana od uspeha in osvobojenih čustev. Duet je v rokah dobroznanih sester Dani in Ema Oblak. Čehi imajo točke na sporedu, ki so do danes še z devetimi pečati zapečateni tajnost. Ker jih poznamo kake pevci so, pričakujemo, da nas bodo prijetno iznenadili, in celo, da nam odnesejo venec. Žal nam ne bo prav nič! Da bi ga le vzeli in pripomogli k večjemu uspehu koncerta v splošnem. Še ena točka je, ki bo prvič v vsopredju kakega slovenskega pevskega zbora v Clevelandu, in mogoče v Ameriki. Ta je pesem brodarjev Volge. Ako ta ne prinese gromovitega aplavza in vseplošno zahtevo za encore, tedaj se ne oglašim več v listih s koncertnimi novicami. Veliko je še drugih točk, a te ostanejo med prvimi.

Tak je program koncerta. Ljubitelji petja, pokažite da cenite to delo in pripravljanje naših pevcev. Pokažite jim, da visoko cenite njih požrtvovanje, da se naša pesem goji in razvija tu v tujini. Pokažite jim, da vam je za domačo pesem s tem, da se vdeležite popoldanskega koncerta vsi, ki vam čas dopušča. Vstopnina je tako malenkostna, da je skoro ni vredno omenjati. Za ves ta bogati program se računa 75c in \$1 vstopnine. To je cena, ki jo človek mora večkrat plačati pri navadni kinosliki v mestu. Torej vsi, od prvega do zadnjega, vsi v Slovenski Narodni Dom v nedeljo 7. novembra ob pol treh. Da bo tem večji užitek za nas in pevce, dajmo napolniti dvorano tako, da se bo vdeležba tega koncerta štela k največjim v zgodovini pevskega zbora "ZARJA".
Sotrudnik.

✠ V Š Č I P C I. ✠

MINISTRSKA KRIZA V BEOGRADU.

Nikola Uzunović, predsednik ministrstva, je podal ostavko. Novi ministerski predsednik je Nikola Uzunović. Štefan Radić je imel v Zagrebu ponovno ognjevit govor in branil pravice zatiranih narodov. Po vodnji v Jugoslaviji so napravile mnogo škode. Delavsko gibanje še ni združeno, in v Beogradu grozi nova kriza. Širijo se vesti, da bo sestavil novo vladu g. Nikola Uzunović. Tako je tradicija g. Nikole Pasića srečno ohranjena za kraljevino S. H. S.—P. P.

V PODUK SLOVENSKEMU ALDERMANU.

Ko pride rumunska kraljica na svojem zmagoslavnem pohodu v Cleveland, priporočam onemu ki jo bo pozdravil, da v svojem govoru omeni tudi njeno hčerko, ki je danes kraljica Jugoslavije. Morda bo nekaj slave tako prešlo tudi na Jugoslovane. Naš edini alderman naj izrabi to redko priliko za poveličanje našega imena.—Pik.

KAJ JE POLITIKA?

Politika je, če predlagaš, da v organizaciji ne sme biti politike. S pomočjo take politike je v HBZ. zmaga klerikalna politika. — Pittsbarska cekarca.

VSEPOVSOD ŽUBORI IN VRE.

Tudi v naši naselbini vre in čudno žubori v globinah. Naši drugače brezskrbni možje hodijo strahoma v spodnje prostore, polni upov na bodočnost. Med-

Frank Mivšek & Jereb se priporočata rojakom pri nabavi drv, premege, koksa in peska.
Waukegan, Ill. Phone 2726

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

Pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.

Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.

Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213

Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 6 do 8 zvečer.

tem pa vretje polagoma ponehava, mešanica se čisti, potem ko bo ona razčiščena, pa pričnemo mi, ki smo modri, razčiščati pojme.—*Pik.*

KAJ JE Z DESTRUKTIVNIMI IN KONSTRUKTIVNIMI KRITIKAMI?

Igre imamo, oglašamo jih na štirinajst vetrov, in potem igramo. A kritik ni več. Izumrle so i destruktivne i konstruktivne.—*Pik.*

ŠE ENA RESNICA.

Dve Cankarjevi slavnosti v proslavo njegove petdesetletnice rojstva smo imeli v slovenskem Clevelandu to jesen. Dve njegovi igri sta bili uprizorjeni, in na obeh skupaj je bilo komaj šest sto oseb. To je naša slavna publika, ki je prišla na slavnost proslavljati spomin svojega Cankarja. Bog jo živi!—*Pik.*

V PRIJAZNO OBVESTILO SIMULANTU.

Urednik svobodomiselnega glasila se spodtika nad gotovimi članki v Prosveti, v katerih je po Zvonkovi trditvi pisec F. Z. hotel napraviti vtis, da so vsi člani SNPJ. simulanti. Ako bi bili vsi taki kakor je urednik svobodomiselnega glasila, pa bi bili vsi simulanti. Postal je član SNPJ. radi službe, in "odstopil", ko ni bilo več službe. To je je tudi simulacija.—*RK.*

SAMI NAZADNJAKI.

Prišel je med nas rojak iz Brooklyna in nam dejal: "Na eastu smatramo vse slovenske Minnesotčane za nazadnjake." Ko smo ga vprašali čemu, nam uganke ni znal razrešiti.—*Viko Viković.*

RAZLIKA MED KOMUNISTIČNO IN SOCIALISTIČNO STRANKO

je, da ima prva vse plačane, druga pa večinoma neplačane organizatorje, agitatorje in funkcionarje.—*RK.*

LISTNICA UREDNIŠTVA.

A. G., Cleveland, O. — Hvala za mnenja. Stvari, omenjene v pismu so važne, in bomo o njih razpravljali. Več pismeno o priliki.

J. T. Strabane, Pa., A. Š., Gross, Kans., in drugi.— Dopisi vsled gotovih nujnih člankov izostali iz prejšnje številke.

P. C., Pittsburgh, Pa. — Ni dovolj jasno.

Pik, Cleveland, O. — Taki spisi nam bi dobrodošli.

J. S., Chicago. — Bo priobčeno prihodnjič.

Vsem sotrudnikom: Prispevki, ki niso dobili prostora v tej številki, bodo priobčeni v prihodnji. Prosimo, da vpoštevate naše težkoče in nam take zadržke oprostite.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako tretjo nedeljo popoldne. Seja četrto nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrug, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepib svilenih za stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se topla priporočam.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

6% IN VARNO

6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za na imenitnem prostoru ležečo lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET

At Millard Avenue

CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe, največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

“Bez sreće”.

Jugoslavensko Pros. Udruženje uprizori v nedeljo 7. nov. ob 3. popoldne v dvorani ČSPS. na W. 18th St. dramo “Bez sreće”, igra v treh dejanjih, katero je spisal Adela Milčinović. Igra prikazuje seljaško življenje v Slavoniji. Igrali bodo diletanti dramskega zbora “Nada”. Po prestavi bo plesna zabava. Vstopnina pri vratih je 75c za osebo.

V petek 5. nov. ob 7:30 zvečer bo pod avspicijo tega udruženja na 1345 W. 18th St. predaval Geo. Kutuzović o temi: “Da li je Krist u istini postojao?” Vstopnina prosta in vstop vsakemu dovoljen.

Pustolovstva v filmih.

Na filmih se gode premnogokrat stvari, ki se drugače nikoli ne dogode. V pustolovskih kino igrah nastopajo junaki, kakršnih je silno malo v resničnem življenju. Velikokrat imajo te vrste igre propagandistični značaj, ki je zapopaden v tem, da prikazuje avanturiste, ki prodirajo v tuje dežele napol civiliziranih ljudstev kot nekake predstavnike in nositelje civilizacije belopoltnega plemena. Večinoma pa so take, da “zanimajo”, in med temi je tudi “Black Pirate” ki je sedaj na platnu v Roosevelt Theatre v Chicagu. Glavni igralec v nji je Douglas Fairbanks.

V Chicago Theatre je na sporedu prihodnji teden poleg raznih oderskih scen film “Syncopating Sue”, v katerem je zvezda Corinne Griffith. Nastopil bo tudi Royal Welsh Choir, ki je eden izmed najboljših pevskih zborov.

“Pep” pa je doma v Oriental theatre, kjer vodi svoj orkester Paul Ash. “The Great Gatsby” je film,

ki je na sporedu poleg Ashovih točk. Vsa ta gledališča operira firma Balaban & Katz.

MIR ALI VOJNA.

Kmalu b o m o praznovali dan premirja, in vsi upamo, da miru ne bo nihče kalil. A nedolgo tega je član angleškega parlamenta priporočal vladi, naj oskrbi vsakega stanovnika Anglije s plinsko masko in pa, da naj vlada poskrbi za pouk, s katerim bo ljudstvu dala navodila kako je te maske treba rabiti. Opreznost je seveda vedno na mestu, toda naše mišljenje je, da bi jo bilo v teh časih boljše obrniti v druge direkcije. Zimske težkoče so blizu, in vaše telo mora biti v dobrem stanju, da jim bo kljubovalo. Trinerjevo grenko vino, ki izčiščuje črevesje in pomaga jetram ter ledvicam funkcionirati, je zdravilo, ki ga potrebujete v tem času. 1 steklenica \$1.25. Vzorčne steklenice pošljemo proti prejemu 15c. Poskusite tudi Triner's Cold Tablets, ki je imenitno zdravilo proti prehladam in neuralgiji (30c). Če vaš lekarnar teh zdravil nima v zalogi, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

Opreznost je seveda vedno na mestu, toda naše mišljenje je, da bi jo bilo v teh časih boljše obrniti v druge direkcije. Zimske težkoče so blizu, in vaše telo mora biti v dobrem stanju, da jim bo kljubovalo. Trinerjevo grenko vino, ki izčiščuje črevesje in pomaga jetram ter ledvicam funkcionirati, je zdravilo, ki ga potrebujete v tem času. 1 steklenica \$1.25. Vzorčne steklenice pošljemo proti prejemu 15c. Poskusite tudi Triner's Cold Tablets, ki je imenitno zdravilo proti prehladam in neuralgiji (30c). Če vaš lekarnar teh zdravil nima v zalogi, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

BOŽIČ V JUGOSLAVIJI

Bo li praznovan v veselju? Če bo, je v mnogih družinah v veliki meri odvisno od rojakov v Ameriki.

Pomagati potrebnim je eden glavnih principov v teh praznikih in zapomnite si, da ima božični dar dvojno vrednost, zato ne odlagajte s pošiljatvijo.

Denarnim pošiljatkam obračamo največjo paznost in na ta način zagotovimo izplačilo v najkrajšem času in v polni vsoti.

Ker imamo velik promet in ker imamo zveze z največjimi bankami v Jugoslaviji, nam je mogoče dati najnižje cene.

Tistim ki žele biti o božičnih praznikih na posetu v Jugoslaviji priporočamo, da se obrnejo za informacije glede tega potovanja na naš paroplovni oddelek.

Največja
slovanska
banka
v Ameriki.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave.,

Chicago, Ill.

VARNA BANKA ZA VLAGANJE VAŠEGA DENARJA.